Pierasyłka apłačana ryčałtam

Nr. 12 (605). Wilnia, Niadziela 10 Sakawika 1935 h. Hod XI (XIX).

БЕЛАРУСКАЯ КРЫНІЦА | BIEŁARUSKAJA KRYNICA

Palityčnaja, hramadzkaja i litaraturnaja hazeta.

Adras Redakcyi i Administracyi: WILNIA, ZAWALNAJA 1—1 (Wilno, Zawalna 1—1). Redakcyja adčyniena ad 9 hadz. ran. da 4-aj uwieč.	HAZETA WYCHODZIĆ RAZ U TYDZIEŃ.	Košty wydawańnia pakrywajuć składki. Składka u hod 4 zał., na paŭhoda — 2 zał., na 3 miesiacy — 1 zał.

РАБОТНІЦКІЯ СПРАВЫ.

(Да дыскусіі ў справе абнаўленьня БХД).

Дагэтуль, калі ўжо даволі даўно адбываецца дыскусія аб абнаўленьні БХД, у «Бел. Крыніцы», не давялося мне спаткаць нічога аб справе работніцкай. Пэўне-ж, надта магчыма, што ўсіх спраў можа набрацца стольскі, што й мейсца для іх у «Бел. Крыніцы» ня хопіць, але так важнай справы, як работніцкая, прапусьціць і шырэй не абгаварыць ніяк няможна.

Праўда, даволі часта сярод беларусаў можна пачуць галасы, што беларускі народ прадусім сялянскі, работнікаў на Беларусі мала ды тыя пераважна вынарадаўленыя і да беларускай нацыі варожыя, а дзеля гэтага беларускія грамадзка-палітычныя арганізацыі прадусім павінны зварачаць увагу не на работнікаў, а на сялянства і на яго апірацца.

Вось-жа гэткі пагляд, калі не цалком, дык у значнай сваей часьці фальшывы. Справа ў тым, што калі капіталізм крыўдзе так-жа й дробнае сялянства, дык у першым парадку крыўдзе ён работнікаў фабрычных, а так-жа й вясковых, і дзеля гэтага маўчком работніцкай справы мінуць ня можна. Да таго-ж, як гэта выглядае з дасюлешняй дыскусіі, абноўленая БХД будзе мець на ўвазе ня толькі сучасьнасьць, але ў роўнай меры — калі ня больш — так-жа й будучыню. У будучыні-ж не далейшае развіцьцё работніцкага пытаньня будзе немагчымым і затым, што лік нацыянальна сьведамых беларускіх работнікаў будзе значны, бо гэтая сьведамасьць усьцяж сярод работнікаў адбываецца, а так-жа й агулам лік работнікаў будзе ўзрастаць з узростам на Беларусі фабрычнай прамысловасьці.

Урэшце абноўленая БХД павінна быць збудавана так, каб яна ня крыўдзіла ніякай грамадзкай на Беларусі клясы, але каб згодна ўлажыла іх сужыцьцё, каб усіх справядліва баранiла інтарэсы дзеля агульнанароднага і агульна-грамадзкага дабра.

Сутнасьць работніцкай справы ў тым, што капіталіст (фабрыкант, пан, часам багацейшы селянін) выкарыствае й крыўдзе тых людзей, якія прадаюць ім сваю працу. Справа гэта сяньня ўжо настолькі сталася яснай і балючай, што паявіліся розныя пляны і тэорыі развязкі яе. Сярод іх бязумоўна найбольш яркае месца займае социялізм, і яго родны сын — комунізм. Гэтыя кірункі грамадзкай думкі работніцкую справу разьвязваюць даволі проста. Яны не прызнаюць нацыі і касуюць усякую прыватную ўласнасьць — нават ад дробных сялян адымаюць зямлю, — каб гэтым самым адняць людзям магчымасьць адным адных выкарыставаць і крыўдзіць. Расейская аднак практыка паказала й паказвае далей, што гэткая разьвязка работніцкай справы фактычна разьвязкай не зьяўляецца. Социялізм і комунізм у практыцы нясе тое, што кучка работнікаў фабрычных, як больш разьвітых і сьведамых сваей справы трымае дыктатарскую ўладу над усім народам. Знача, пры социялізьме ці комунізьме пакazваецца як-бы другі бок капіталізму. Пры капіталізьме кучка капіталістых кіруе ўсім і ўсімі, а пры социялізьме ці комунізьме гэта-ж самае робіць кучка работнікаў.

Словам, социялізм з комунізмам работніцкай справы на Беларусі, дзе пераважаючая большасьць сялянства, справядліва не вырашае. Тут, знача, трэба шукаць іншай разьвязкі гэтай справы, разьвязкі больш адпаведнай характару і патрэбам беларускага народу, разьвязкі больш сучаснай і справядлівай.

Паводле маей думкі работніцкая і агулам справа социяльная на Беларусі павінна быць вырашанай больш-менш у наступным сэнсе.

Салідарнасьць работнікаў, сялян і інтэлігенцыі на беларускім нацыянальным грунце.

Не дыктатура работнікаў над сялянамі, а социяльная салідарнасьць на падставе справядлівасьці.

Імкнуцца да таго, каб не пролетарамі рабіць людзей, а уласьнікамі: а) сялянскіх работнікаў надзяляць зямлёй на ўласнасьць, а фабрычных рабіць уласьнікамі фабрыкі, а так-жа імкнуцца да таго, каб і фабрычных работнікаў надзяляць зямлёй, дзе-б яны маглі мець прынамсі гарод і пабудаваць сабе хату.

Для работнікаў фабрычных бараніць:

a) 8-гадзінны дзень працы;

b) права страйку, як абарону ад вызыску, і права проф. саюзаў;

c) колектыўныя ўмовы дзеля забясьпечаньня лепшай аплаты;

d) забарону ночнай працы (вынятак там, дзе вымагаюць варункі тэхнічныя, або патрэбы грамадзкія);

e) забарону працы шкоднай здароўю жанчыны,

f) забарону працы дзяцей у фабрыках да 16 гадоў;

g) дзяржаўнае страхаваньне работнікаў гораду і вёскі ад хваробы, калецтва, безработцьця і на старасьць;

h) законнае прызнаньне фабрычных работніцкіх камітэтаў з правам учасьця іх у наглядзе за прадукцыяй і даходам у фабрыках, якія перайшлі ў колектыўныя формы валаданьня;

i) нядзельны адпачынак;

j) праўную апеку над працоўнымі на зямлі, у фабрыках і над хатняй службай — адумысловым устававадаўствам.

А ўрэшце, што да назовы абноўленай БХД, цык не бяруся яе прапанаваць, бо было іх стольскі—і да таго некаторыя з іх даволі добрыя,—так, што прэзыдыюм БХД сам з іх лёгка выбярэ найбольш адпаведную.

Аўгень Л—іч.

А. Пінчук.

Сучаснае палажэньне беларускай вёскі.

Аб сучасным палажэньні беларускай вёскі, пасьля гэтага артыкулу, будуць друкавацца артыкулы аб: 1)Сялянскіх гаспадарках, 2) Мэдыцынскай помачы, 3) Асьвеце і 4) Арганізацыі.

Рэдакцыя.

I. Зямельнае пытаньне.

Сапраўды, сучасны стан беларускай вёскі проста жудасны: зямельная цесната, беспрацоўе і недахоп самага патрэбнага ў жыцьці, якое прымае першабытны характар.

Калі ў прадваенныя часы былі ўсякія магчымасьці да адыходу з вёсак лішніх рабочых рук — у цэнтральную Расею, Сібір, Амэрыку і г. д., — то цяпер гэтая магчымасьць прапала зусім.

А людзі штогод прыбываюць. Штогод прыбываюць тысячы новых грамадзян, якія патрабуюць заводзіць сваю асобную гаспадарку і закладаць сям'ю, але вонкавыя абставіны стаяць ім на перашкодзе.

Ужо цяпер даецца заўважыць, што сама вёска, асабліва моладзь, выразна адчувае гэтакі ненармальны стан рэчаў. Яна кідаецца на ўсе бакі, каб нейдзе зарабіць грош і каб навучыцца нейкага рамясла, або іншага фаху.

Але ўсё надарэмна...

Аказваецца, што закліку да фаховай навукі і працы — напрасныя. Майстры не бяруць да сябе новых людзей нават дармо, бо самі сядзяць бяз працы, а ўрэшце, за кожнага прaцаўніка ці вучня трэба плаціць падатак у Касу Хворых.

Гэтакім чынам, сілы моладзі не выкарыстоўваюцца і яна сядзіць бяз працы, дэмаралізуючыся і трацячы веру ў лепшую долю. Не патрэбна яна і на ральлі, якая дзеліцца без канца, у выніку чаго большасьць гаспадарак прымае карлаватыя размеры і абыходзіцца мінімальнаю колькасьцю працоўных рук.

Працэс раздрабленьня сельскіх гаспадарак узмоцніўся за апошнія гады дзякуючы яшчэ таму, што ў Польшчы існуе закон, паводле якога дочкі і сыны атрымліваюць роўныя часткі спадчыны, калі іх бацькі памёрлі пасьля 1922 году. Гэты закон даведў, між іншым, да безканечных судоў, якія дорага каштуюць сялянам. З сумам трэба прызнаць, што з кожным годам пагаршаючы гаспадарчы стан нашай вёскі стварае падатны грунт для бальшавізму.

Бязумоўна, каб у свой час была праведзена шырокая зямельная рэформа, і ўся абшарніцкая зямля перайшла ў рукі сялянства — сучасны эканамічны крызыс ня толькі на вёсцы, але і ў гарадох, ня меў-бы гэтакіх вострых формаў. Варта адцеміць, што пасьля сусьветнай вайны амаль усе эўрапэйскія народы зразумелі гістарычную неабходнасьць зьдзейсьненьня радыкальных аграрных рэформаў.

Гэтак, напрыклад, толькі да 1 студзеня 1926 г. распарцэлявана абшарніцкай зямлі: у Румыніі — 2.921 000 гэкт., у Латвіі 1.110.000 гэкт., у Эстоніі 895.000 гэкт., у Літве з 3000 маёнткаў перайшло сялянству 2000, а за гэты самы час у Польшчы з яе 30-ці мільёнаванаў, пераважна сялянскім, жыхарствам распарцэлявана ўсяго толькі 371 000 гэктараў.

Пры гэтым трэба памятаць, што ўся распарцэляваная ў Зах. Беларусі зямля дасталася пераважна польскім асаднікам. (Статыст. дадзеныя ўзяты з кн. Студніцкага „Przewroty i reformy agrarne").

У выніку гэтакай аграрнай палітыкі Польшчы мы маем сучасны стан нашай вёскі, які дабра не варожыць, — нашае сялянства заганяецца ў кабалу.

Здавалася-б, — добрая і карысная рэч хутары. Аказваецца, аднак, што ў большасьці выпадкаў людзі на іх перайшоўшыя згалелі і залезлі ў неаплатныя даўгі.

Пераход на хутары патрэбны і гэта кожны разумее, але хутарызацыя павінна быць з прырэзкай зямлі і з выдатнаю дапамогаю.

У гэтым ня было-б нічога социяльна несправядлівага, бо ведама, што зямля ёсьць асноваю ўсякога жыцьця і ўпарадкаваньне карыстаньня ёю ёсьць першым абавязкам кожнай аграрнай краіны.

Трэба не запамінаць, што мы маем справу з правамі прыроды. Людзі, што родзяцца і вырастаюць, мусяць жыць, а раз так, то павінны мець і варштаты працы. Калі-ж іх няма ў патрэбнай колькасьці — немінучая социяльная катастрофа. Так заўсёды было ў гісторыі народаў, і гэтак будзе й далей.

Армія беспрацоўных з вёсак, пазбаўленых такіх варштатаў, усьцяж павялічваецца і, хаця яе ніхто не падлічвае, аднак можна з пэўнасьцю сказаць, што на адных толькі заходн. беларускіх землях яе набярэцца некалькі сот тысяч. Ня гледзячы на падобны стан рэчаў, аб аграрным пытаньні польскія палітычныя партыі „турбуюцца" для нашага Краю, звычайна, толькі перад выбарамі ў Сойм. Вось і цяпер, пэўне-ж, мы ізноў пачуем шмат прыгожага на гэту тэму.

Але ўжо ведаюць беларусы, што пасьля іхніх слоў, дзела чакаць ня прыходзіцца.

Z dziejnaści Biełaruskaha Instytutu Haspadarki i Kultury.

Pastanowy Centralnaha Uradu B. I. H. i K.

I. Dnia 4.III. s. h. adbyłosia pasiedžańnie *Centralnaha Uradu* Bieł. Instytutu H. i K., na katorym byli pryniaty rezalucyi zborkaŭ dziela pracy nad čyścinioj biełaruskaha jazyka. Rezalucyi hetyja pastanoŭlena padać da publičnaha wiedama.

II. Na hetym-ža pasiedžańni pastanoŭlena sklikać ahulny hadawy schod Rady Instytutu na 31.III. s. h. na hadzinu 6 uwiečary ŭ pamieškańni Instytutu. Pažadana było-b, kab hurtki BIHiK, jakija znachodziacca bližej Wilni i naahuł jakija mohuć wysłać pa 1 delehatu ad hurtka, prysłali na hety čas swaich pradstaŭnikoŭ, kab pryniać udzieł u ahulnych naradach.

* * *

M i a d ź w i e d z i č y, Baranawickaha paw. Dnia 17.II.1935 h. adbyłosia ahulna-siabroŭskaje sabrańnie Miadźwiedzickaha Hurtka Biełaruskaha Instytutu Haspadarki i Kultury, z hetakim paradkam dnia:

1) wybary staršyni sabrańnia, 2) adčytańnie pratakołu apošniaha sabrańnia, 3) sprawazdača z dziejnaści hurtka za 1934 h., 4) pierawybary ŭradu Hurtka, 5) plan pracy na budučyniu, 6) wolnyja prapazycyi.

1) Sabrańnie adbyłosia ŭ prysutnaści 12 siabroŭ, jakoje adčyniŭ staršynia Uradu Hurtka J. Tatarynowič, jaki pa adčytańni paradku dnia zaprapanawaŭ wybrać staršyniu sabrańnia, padajučy jak kandydata hr. J. Saroku, na što sabrańnie adnahałosna zhadziłasia. Staršynia sabrańnia, abniaŭšy kiraŭnictwa, paklikaŭ na sekratara J. Bubienčyka i prystupiŭ da dalejšych punktaŭ paradku dnia.

2) Pratakoł ahulnaha siabroŭskaha sabrańnia za 1934 hod adčytaŭ sekratar J. Bubienčyk, jaki sabrańnie pryniało da wiedama.

3) Sprawazdaču z dziejnaści Hurtka za minuły hod zdaŭ ad imieni ŭradu Hurtka staršynia ŭradu Hurtka J. Tatarynowič, z čaho sabrańnie dawiedałasia, što ŭrad adbyŭ u praciahu hodu 4 pasiedžańni ŭradu Hurtka. Pradstaŭleńnia nia zładziŭ niwodnaha z pryčyny niastačaŭ matarjalnych. Zładzili adnu akademiju, na katoraj byŭ pračytany referat p. zah. „Akt Abwieščańnia Niezaležnaści Biełarusi dnia 25.III.1918 h. Referat pračytała stud. Michalina Tatarynowič. Hurtok staraŭsia jak najbolej pašyrać biełaruskaje drukawanaje słowa. Siabry Hurtka źbiralisia što-niadzielu na supolnaje čytańnie biełaruskich hazet i knižak. Hurtok wioŭ samaadukacyju niahramatnych. Bibliateka pracawała dobra, knižki prychodzili brać z akaličnych wiosak za wiorst 12, tolki biada naša, što mała majem knižak, kasa maje deficyt z pryčyny nierehularnaha ŭnošańnia siabroŭskich sładak za minuły hod. Hurtok padaje da wiedama, što z pryčyny ciažkaha matarjalnaha pałažeńnia siabroŭ kasuje zalehłuju składku z minułaha hodu, adnačasna zaklikajučy, kab składku za biahučy hod uniaśli ŭsie abawiazkawa.

4) Urad Hurtka na biahučy hod wybrany toj samy, h. zn. staršynia Jazep Tatarynowič z Kuršynawič, wice-staršynia—Janka Saroka z Miadźwiedzič, sekratar — Janka Bubienčyk i skarbnik — Stanisłaŭ Karšun z Hajnina.

Układajučy plan pracy na s. h., pastanoŭlena ŭ mieru mahčymaści ładzić pradstaŭleńni, adčyty, wiaści supolnaje čytańnie knižak i hazet, wiaści samaadukacyju miž niahramatnymi, jak starejšymi tak i maładziejšymi, a tak-ža wučyć dziaciej u wieku školnym biełaruskaj hramaty. Pastanoŭlena ŭparadkawać lepiej biblijateku, spahnać wydadzienyja knižki i prywiaści ich u naležny paradak. Pastanoŭlena paprasić u Centrali, kab wysłała nam bolš knižak; kali možna, to darma, a kali nie, to choć na wypłatu, kab dapoŭnić biblijateku. Na hetym sabrańnie zakončana.

ГРАМАДЗЯНЕ! Усе на ніву культуры! Гдзе няма, — арганізуйце гурткі Беларускага Інстытуту Гаспадаркі і Культуры, а гдзеўжо заложаныя — узмоцніце ў іх працу!

Prykład dla biełarusaŭ.

(Adhałoski światkawańnia Litoŭskaj Niezaležnaści).

Kožny hod 16.II litoŭskaje hramadzianstwa ŭ Wilni ŭračysta światkuje ŭhodki Niezaležnaści Litwy. Sioletniaje światkawańnie wyšła niejak asabliwa ŭračysta.

Ale nia ŭ hetym sprawa, dy ab hetym užo pisałasia ŭ wadnym z papiarednich numaroŭ. Tut naleža źwiarnuć uwahu na toje, ci i jak światkuje Niezaležnaść Litwy litoŭskaje sialanstwa našaha kraju.

Woś ža sialanstwa heta, jak było widać z litoŭskich wilenskich hazet, dzień swajho najwialikšaha nacyjanalnaha świata, u mieru swaich mahčymaściaŭ, zaŭsiody światkawała tak ža, ale sioleta jano wykazała ŭ hetym kirunku asabliwuju dziejnaść.

Z Nr. Nr. 16, 17 i 18 „Viln. Rytojus" widać, što litoŭskaje sialanstwa i litoŭskaja sialanskaja intelihiencyja ŭ sioletnim hodzie dzień 16.II światkawała ŭ 47 miascoch Wilenščyny i častkowa Horadzienščyny. U henych 47 miascoch adbywalisia zborki, ładzilisia ŭračystyja wiečaryny, pradstaŭleńni i referaty, pryświačanyja dniu Litoŭskaj Niezaležnaści. Pry tym treba wiedać, što mnoha było miascoŭ, dzie litoŭcy nia zdoleli ŭ heny dzień arhanizawać swajho świata z wiedamych usim pryčyn.

Hetkaja dziejnaść litoŭskaha sialanstwa ŭ dzień litoŭskaha nacyjanalnaha świata sapraŭdy wymoŭna świedča ab wialikaj užo jaho nia tolki nacyjanalnaj, ale tak-ža i palityčnaj świedamaści.

* * *

Nadychodzić dzień 25.III, dzień ideału Biełaruskaj Niezaležnaści, dzień biełaruskaha nacyjanalnaha świata. Niachaj-ža biełarusy biaruć prykład z litoŭcaŭ, niachaj jak biełaruskija wiaskowyja arhanizacyi, tak i paasobnyja biełaruskija sialanskija dziejačy, parupiacca ab tym, kab dzień 25.III, u mieru sił i mahčymaściaŭ, kali nie adświatkawać, dyk choć naležna ŭspomnić.

P. Ł.

Успамін аб М. Ф. Блёдухо.

Даведаўшыся з „Бел. Крыніцы" аб сьмерці акадэміка М. Ф. Блёдуха, хачу падзяліцца з чытачамі ведамым мне аб нябошчыку.

Пазнаёміўся я з М. Ф. Блёдухо ў 1918 годзе ў далёкім Алтаі ў Сібіры, куды быў загнаўшы нас лёс, падчас сусьветнай вайны. Там нас бежанцаў, было 24.000. Палавіна была з Горадзеншчыны. Ня ўсе былі ў адным мейсцы — былі параскіданы па ўсей Алтайскай вобласьці. Пасьля расейскай рэвалюцыі ўсе народы арганізаваліся. Беларусы блыталіся па чужых арганізацыях, або трымаліся — ні сюды — ні туды. Там беларусаў было вельмі многа і многа нацыянальна сьведамых. Былі і такія, што гаварылі аб патрэбе сваей, беларускай, арганізацыі.

З ініцыятывы М. Ф. Блёдуха паўстаў Беларуска-Украінскі Камітэт помачы ахвярам вайны, а пасьля сарганізавалася Беларуская Грамада, кіраўніком і душой якой быў М. Ф. Блёдуха.

Пасьля заснаваньня Беларускай Грамады, з ініцыятывы М. Ф. Блёдуха, паўстаў гэтак зв. міжнародны камітэт бежанцаў у Сібіры, у які ўваходзілі: Беларусы, Літоўцы, Латышы, Украінцы і другія. Прадстаўнікамі ад Беларусаў у гэтым міжнародным камітэце былі: М. Ф. Блёдуха, С—скі і я. На паседжаньнях гэтага Камітэту гаварылася многа аб сужыцьці і дружбе гэтых народаў. Польская дэлегацыя вельмі саладка гаварыла аб дружбе з беларусамі, літоўцамі і украінцамі. Цяпер гэтага ня чуваць і ня відаць!

Цэнтр Беларускай Грамады быў у Барнауле. Праіснавала Бел. Грамада там год. Падчас вайны чырвоных з белымі ў Сібіры, Бел. Грамада была па загаду бальшавіцкага „губрэвкома" забаронена. Аднак у 1920 годзе, калі там чырвоныя з белымі ваявалі, адбылося гадавое сабраньне Бел. Грамады, на якім завочна быў выбраны на старшыню М. Ф. Блёдуха, які на гэтым сабраньні ня быў, бо быў далёка ад'ехаўшы часова.

Рэзалюцыі ў справе чысьціні беларускага языка.

Пачынаючы з гэтага нумару „Б. Крыніцы", будзем друкаваць рэзалюцыі зборак дзеля працы над чысьцінёй беларускае мовы, або, бяручы зьявішчы нашай мовы з пункту навуковага, б е л а р у с к а г а я з ы к а. Рэзалюцыі, друкаваныя тутака, маюць болей акадэмічна-дарыўчы чым сыстэматычны характар, а гэта затым, што рэзалюцыі прыймаюцца паводле ўнясеньня паасобнымі сябрамі і навуковага разгляду зборкамі розных зьявішчаў, якія здараюцца ў беларускай мове. Рэзалюцыі зборак былі перагледжаны Беларускім Інстытутам Гаспадаркі і Культуры, ім пацьверджаны і паданы да публічнага ведама. Р э д а к ц ы я.

Праграма працы над чысьцінёй бел. языка.

Праграма павінна адказываць заданьню і нашым магчымасьцям. Заданьнем ёсьць: а) ачысьціць мову ад чужых слоў, b) не дапусьціць новага засьмечаньня і с) уматываваць, умацаваць і пашырыць яе беларускі склад.

Вышменаванае заданьне будзе ўжыцьцяўляцца пры помачы гэткае працы:

1. Сыстэматычнага разгляду мовы беларускае прэсы і выдаваных кніжкаў, прычым мае зварочвацца ўвага ня толькі на заганы мовы розных выданьняў, але й на яе добрыя староны, каб першыя аддаліць, а другія пашырыць.

2. Адумысловага разгляду: а) асобных словаў, b) памагчымасьці найчасьцей ужываных спэцыяльных тэрмінаў, с) фонэтычных, морфолёгічных і сынтаксычных хвормаў, каторыя або трэба аддаліць, калі яны чужыя, або пашырыць, калі яны свае собскія, беларускія, зварочуючы найчасьцей увагу на такія словы й хвормы, якія сустракаюцца ў нашай кніжнай мове.

3. Азнаямленьня з гутаркамі беларускае народнае мовы пры помачы этнографічных запісаў і беспасярэдніх гутаркаў паміж учасьнікамі.

4. Азнаямленьня із старой беларускай моваю літаратурнай.

5. Азнаямленьня з моваю некаторых памяткаў беларускага языка.

6. Як адзін з важных рэзультатаў працы, павінна быць прыгатова да выданьня слоўніка прынятых словаў, і зборнічка прынятых пастановаў аб словах і хвормах.

*Рэзалюцыі, прынятыя 2.II.35 г. на зборцы дзеля працы над чысьцінёй беларускага языка.**)

1. Ёсьць слова **цьвет**, але **цьвісьці — цьвіту**, а ня „цьвясьці — цьвяту" (з *і* па *в*); мясцовая хворма ад ц ь в і с ь ц і — *цьвію, цьвіеш* і г. д. найчасьцей ужываецца для азначэньня плесьненьня (хлеб *цьвіе*). Ня ўсе расьліны цьвітуць і цьвітучы маюць цьвет, часьць расьлінаў (прыкл.: жыта, пшаніца, мятліца) **красуе** (мясцовая хворма — *расуе*) і **красуючы** (мясцовая хворма — *расуючы*) мае **красу** (мясц. *расу*). Расьліны, што цьвітуць, або завуцца **краскамі**, як рожа, латаці, пралескі і інш., або ў часе **цьвіценьня** маюць на сабе **краскі**, як яблына, ліпа, клён, бэз і інш. Мясцамі краску завуць *кветкаю*. Як маем „цьвет", але „цьвісьці-цьвіту", таксама маем **сьвет**, але **сьвітаць-сьвітаю** (з *і* па *в*).

2. Беларуская хворма ёсьць **мяккі** (з двума *кк*), **мякенькі, мякчыня**, а не „мягкі" і г. д. — з *г*, як у мове расейскай.

3. Мае ўжывацца **цяпліня** (з *і* па *л*), а не „цяплыня"; маем у гэтым слове суфікс (устаўку) — **іня** (прыкл. **глыбіня**) і толькі па ацьвярдзелых *р*, *ж*, *ч*, *ш* „*і*" перайшло ў „*ы*" (**шырыня, даўжыня, велічыня**).

Рэзалюцыі, прынятыя на зборцы 11.II.35 г.

1. У імёнах зборных (гальлё, нажжо і інш.), дзеяслоўных (жыцьцё, чытаньне), нярэдка ў іншых хвормах назоўных імёнаў (судзьдзя), у неазначаным ладзе (судзіцца), у трэцяй асобе цяперашняга часу абодвых лікаў (ён судзіцца, яны судзяцца) маем у беларускім языку здваеньне сугукаў (зычных). Ня бывае здваеньня *р* (зьвяр'ё, надвор'е) і вусьняных сугукаў (дуб'ё, куп'ё, сям'я, снапоўе, праваслаўе). Кожны з іншых сугукаў ня мае здваеньня тады, калі перад ім ёсьць інакшы сугук, напр.: сьмяцьцё, але лісьцё, хусьце; судзьдзё, але жардзё, порце; кажацца, паддацца, але ён дасца, удасца, паддасца).

2. Перад пачынаючым склад націсьненым *о* заўсёды бывае прыстаўное *в* (воглядка, вобуй, вошчупкам, востры, возера, восень, восенскі, вобад, волава, воцат, Лявон, восвы, вокны, войча і інш.). Перад *о* ненацісьненым або — інакш кажучы — перад гукам *а*, які паўстаў з ненацісьненага *о*, прыстаўнога *в* блізу што ніколі ня бывае (аглядацца, абувацца, ашчупываць, астрабрамскі, астрог, азярцо, асянчук, абады, алавяны, альховы, альшэўнік, асва, акно, ацец і інш.). Перад гукам *а*, што паўстаў з ненацісьненага *о*, прыстаўное *в* можа быць толькі ў вынятковых прыпадках, зьяўляючыся па аналёгіі да тых хвормаў, дзе *в* бывае перад *о* націсьненым; гэтак напр: магчыма **вастрыць** пад уплывам хвормы 3 ас.: ён вострыць.

3. Перад пачынаючым склад націсьненым *у* заўсёды ёсьць прыстаўное *в* (вушы, навука, вуліца). Перад пачынаючым склад ненацісьненым *у* бывае прыстаўное *в* тады, калі *у* паўстала з праславянскага *юса* (вусаты, вуда, вузёл, вузлаваты, вужака, вузіня, вугор і інш.); у гэткіх прыпадках беларускае *ву* адпавядае польскаму *wą*, *wę* (wąsaty, węzeł, wąski і інш.). Перад націсьненым *у*, непаўсталым з *юса*, у вадных прыпадках бывае *в* (вучыцель, вушак і інш.), а ў другіх ня бывае (умець, учыніць, ужо), дзе ў такіх прыпадках ёсьць *у*, *ў*, а дзе *ву* — пазнаём з практыкі. Калі перад ненацісьненым *у* ня бывае *в*, дык *у* астаецца толькі па сугуку (ён умее), але па самагуку (галосным) пераходзіць у *ў* нескладовае (яна ўмее).

4. Па прыймені *у*, *ў* і па прыстаўцы *у*, *ў* бывае перад *а* (старадаўным і паўсталым з ненацісьненага *о* прыстаўное *в* (агонь, авёс, але „палена ў вагні", „конь у ваўсе"; адзін чалавек—„былі ў ваднаго чалавека", асоба—„увасабленьне" і г. д.) Па прыймені *у*, *ў* прыстаўное *в* хоць і вымаўляецца ў собскіх імёнах (напр.: у Вадама), але ў собскіх імёнах яно ня пішацца (у Адама, у Амэрыцы).

Беларускі Інстытут Гаспадаркі і Культуры.

*) Прынятыя словы або хвормы агульна-беларускія друкуюцца грубымі літарамі, а провінцыяльныя (мясцовыя) — курсывам.

БЕЛАРУСКАЯ ХРОНІКА.

Канфіската. Па загаду віленскага Гарадзкога Старасты сканфіскаваны дня 6 га г. м. № 1 (11) часапісу беларускіх нацыянал-сацыялістаў „Новы Шлях."

Традыцыйныя бліны ў Інстытуце. Дня 4-га г. м. віленскі аддзел БІГіК зарганізаваў у сваей залі вечар — *традыцыйныя беларускія бліны з верашчакай.*

Віленскае беларускае грамадзянства, як старэйшае, так і моладзь, прыбыло на вечар у значным ліку. Забыўшыся клопатаў штодзеннага жыцьця, учасьнікі правялі супольна час радасна, у настрої. Аддзел Інстытуту накарміў танным спосабам (за мінімальныя складкі) прысутных ня толькі блінамі, але — галоўнае — прыгожымі беларускімі, пераважна народнымі, песьнямі, у выкананьні беларускага хору пад кіраўніцтвам інж. А. Клімовіча.

Вечар кончыўся скокамі.

Гадавы сход сяброў віл. Аддзелу БІГіК адбыўся дня 5-га г. м. Па справаздачы ўступаючага ўраду і зацьверджаньні яе сходам, сход выбраў новы ўрад Аддзелу, у складзе: старшыня — інж. А. Клімовіч, віцэстаршыня — В. Войтэнка, сэкратар — Ул. Казлоўскі, скарбнік — Я. Найдзюк, вольны сябра — А. Яцына.

Вечар прапаганды пчалярства і спажыцьця мёду. Дня 3 га г. м. адбыўся ў Вільні ў залі Літоўскага Студэнскага Саюзу (Віленская 28) вечар дзеля прапаганды пчалярскай справы.

Супрацоўнікі часапісу Беларуская Борць," на чале з грам. Л. Войцікавай, шмат папрацавалі і ўлажылі душы, каб зарганізаваць і паставіць на вышыню вечар. Праграма вечару, добра і ўдачна выкананая, складалася з: а) двух рэфэратаў: гр Л. Войцікавай („Кароткага нарысу гісторыі пчалярства") і студ. М. Якімца („Аб спажыўных і лекарскіх вартасьцях мёду"), в) адчытаньня адрыўкаў з літаратуры славянскіх народаў (беларускай, украінскай, польскай і расейскай) аб пчале і 3) з выкананьня хорам гр. Р. Шырмы некалькіх народных песьняў. Вечар кончыўся скокамі.

З САВЕЦКАЙ БЕЛАРУСІ.

Сэсія Беларускай Акадэміі Навук. Сёлета у студні месяцы адбылася ў Менску сэсія Беларускай Акадэміі Навук, прысьвечаная справаздачы за 1934 год, зацьверджаньню плянаў работ Акадэміі і іншых установ, не ўваходзячых у сыстэму Акадэміі, і выбару новага прэзыдыюму Акадэміі.

На сэсіі з дакладам — справаздачай выступіў прэзыдэнт Акадэміі Горын.

Паводле дакладу Горына, у 1934 г. у Акадэміі працавала 187 акадэмікаў, вучоных спэцыялістаў і старшых навуковых работнікаў; Акадэмія выдала 129 прац і навукова папулярных работ, якія даты чаць усіх галін соцыялістычнага будаўніцтва; Акадэміяй праведзены работы ў галіне геалагічнага вывучэньня БССР аграглебавага пакрову і г. д.; у галіне масавай работы адбыліся „значныя зрухі" — навуковымі работнікамі Акадэміі прачытаны на фабрыках, заводах і ў калгасах звыш 800 дакладаў.

Гаварыў дакладчык, што 1934 г. для Акадэміі праходзіў у ўмовах жорсткай барацьбы з „астаткамі" контрэвалюцыйных нацыянал-дэмократычных і троцкісцка-бундаўскіх элемэнтаў. Урэшце Горын падчыркнуў неабходнасьць узмацненьня клясавай пільнасьці і рашучага зжываньня гнілога лібэралізму, які яшчэ мае месца ў сьценах акадэміі.

У выніку дыскусіі над дакладам Горына, сэсія прыняла рэзалюцыю, у якой адзначаюцца работы Акадэміі у 1934 г.; зацьвердзіла плян работы на 1935 г., сьцьвердзіла, што „пасьпехі" Акадэміі могуць быць асягнуты толькі ў бязлітаснай барацьбе з усякага роду контррэвалюцыйнымі элемэнтамі, — у першую чаргу з беларускімі нацыяналістамі, якія ўсяляк імкнуцца пралезьці ў навуковыя ўстановы; сэсія зьвярнуцца ўвагу на патрэбу весьці няўхільную барацьбу за павышэньне якасьці навуковай прадукцыі, і запрапанавала інстытутам Акадэміі прыняць актыўны ўдзел у выданьні беларускай савецкай энцыклапэдыі.

Пасьля дакладу сакратара Акадэміі Панкевіча, сэсія зацьвердзіла галоўную тэматыку не ўваходзячых у сыстэму Акадэміі навукова-дасьледчых установ.

Урэшце сэсія выбрала новы прэзыдыюм Акадэміі, у складзе: П. Горын — прэзыдэнт, Т. Домбаль і Я. Колас — віцэпрэзыдэнты, Бурстын, Кулагін, Шчарбакоў, Вальфсон, Панкевіч, Ашаровіч, Шпенцэр і Чудзёнак — сябры прэзыдыюму. Нававыбраны прэзыдыюм Акадэміі СНК БССР у пачатку лютага зацьвердзіў.

У 1922 годзе я растаўся з М. Ф. Блёдухам — паехаў на Бацькаўшчыну, у Горадзеншчыну, а М. Ф. Блёдуха астаўся ў Сібіры кіраўніком сіб.-залатым трэстам. Нябошчык усьцяж мрыяў аб пераезьдзе на жыцьцё ў Менск і стараўся, каб яго з Сібіры перавялі на Беларусь.

У 1918 годзе М. Ф. Блёдуха быў кіраўніком Алтайскім горным округам. Ён меў багатую калекцыю мінэралаў, ня толькі сібірскіх, але і з іншых краінаў. Нябошчык хацеў гэтую калекцыю мінэралаў перавесьці ў Менск. Ці ўдалося яму гэта, — ня ведаю.

Пішачы гэты ўспамін, глыбока ў сэрцы сумую і праймаюся жалем з прычыны сьмерці Дарагога М. Ф. Блёдуха.

Дзядзька В.

Ялаўка, 26.II.1935.

Premjer Kazłoŭski ab palepšańni doli ziemlarobstwa ŭ PolšČy.

U kancy lutaha, na pasiedžańni Senatu, premjer Kazłoŭski skazaŭ wialikuju palityčnuju pramowu, u jakoj pradstawiŭ ahulnaje haspadarčaje pałažeńnie PolšČy, padčyrkiwajučy ŭ asobnaści ciažkoje pałažeńnie ziemlarobstwa.

Premjer Kazłoŭski ćwierdzić, što ŭrad staić na prawilnym šlachu ŭ baraćbie z haspadarčym kryzysam, bo pierakanany, što kryzys možna pieramahčy tolki swaimi siłami.

Praŭdu kažučy, natuhi ŭradu nie dali jašče pozytyŭnych rezultataŭ — kazaŭ premjer. Miž cenami fabryčnych wyrabaŭ i ziemlarobskaj pradukcyi raźbiežnaść wialikaja. Urad imkniecca da pawyšeńnia cenaŭ na ziemlarobskija pradukty i dziela hetaha šukaje dla henych praduktaŭ rynkaŭ zbytu. Ale hetyja starańni zamałyja, bo ziemlarob musić spłačywać raniejšyja daŭhi i dziela hetaha wypradaje swaje pradukty na spłatu daŭhoŭ, zmušajučy siabie da niedajadańnia.

Specyjalnaja finansawaja dziela addoŭžańnia kamisija pracuje nad abniżeńniem zadoŭžańnia ziemlarobstwa.

Abniziać samaŭradawyja padatki, bo byli źwierch siły sialanstwa. Adnačasna ŭrad budzie imknucca *da paniżeńnia cany na pramysłowyja wybary.*

Z pramowy staršyni ŭradu widać, što kiraŭničyja dziejniki ŭžo bačać patrebu pawyšeńnia dabrabytu ŭ PolšČy, asabliwa dabrabytu sialanstwa.

Padatkawaje rasparadžeńnie.

Ministr skarbu wydaŭ zahad dakanać rewiziju dachodnaha padatku haspadarak, što majuć nižej 15 hektaraŭ ziamli. Z hetkich haspadarak dachodny padatak nie naležycca.

Nowaja polskaja partyja.

U Waršawie nahladajecca ruch u twareńni nowaj polskaj partyi „Narodnaja partyja pracy". Hetuju partyju tworać secesionisty Partyi Pracy, jakoj staršynioj byŭ praf. Bartel. Heta nowatwor maładych Be-Be-kaŭ na wybary.

Pawarot da prywatnaj ułasnaści ŭ SSRR.

Niadaŭna adbyŭsia ŭ Sawietach ahulna-sajuzny źjezd kałchoźnikaŭ — udarnikaŭ, na jakim pryniaty prykładny rehulamin dla ziemlarobskich arcielaŭ. Rada Kamisaraŭ i C. K. partyi hety rehulamin paćwierdzili.

Pastanowy rehulaminu pakazujuć, što balšawiki waročajucca da prywatnaj ułasnaści i robiać z kałchoźnikaŭ zwyčajnych dwornych parabkoŭ. Woś niekatoryja pastanowy rehulaminu.

Zhodna z zakonami rabotnicka-sialanskaj dziaržawy ziamla zakraplajecca dla arcieli na biezterminowaje karystańnie — nazaŭsiody — i nie padlahaje ani pradažy, ani arendzie. U kałchoznych dwaroch wyznačajecca dla kožnaha kałchoźnika niewialikija płoščy ziamli da 1 hektara na ŭłasnaje karystańnie asobna; kožny kałchoźnik moža mieć dla siabie asobna: 1 karowu, 2 štuki maładoj skaciny, 2-je świniej, z parasiatami, 10 awiec i koz, nieahraničanuju kolkaść kurej, wutak, husiej i krolikaŭ, a tak-ža da 20 wulloŭ pčołaŭ. U rajonach, dzie raźwita hadoŭla skaciny, možna mieć da 3 karoŭ."

Hetyja pastanowy sawieckija znaŭcy sielskaj haspadarki nazywajuć prahresam socyjalistyčnaha budaŭnictwa ŭ halinie sawieckaha ziemlarobstwa. A heta-ž zwyčajnyja normy dla dwornych parabkoŭ, ustanoŭlenyja pradwajennymi časami abšarnikami.

Pry hetym treba bačyć i adchileńnie kamunistaŭ ad socyjalizmu dy pawarotu da ŭłaśnictwa arcielnaha, jakoje raźmiakčajecca dalej indywidualnymi haspadaračkami ŭ kałhasach.

Wajskowy bunt u Hrecyi.

1 h. m. u Hrecyi zbuntawałasia wojska prociŭ uradu. Aficery — paŭstancy zachapili składy aružža i niekalka wajennych karabloŭ. Da paŭstancaŭ pryłučyłasia škoła kadetaŭ u Atenach. Nia ŭsio, adnak, wojska zbuntawałasia — astałosia mnoha pałkoŭ wiernych uradu. Zbuntawalisia addziały, jakija byli pad upływami hienerała Płastirasa i wiedamaha dziejača Wenizelosa. Ciapier u Hrecyi abwieščana ŭradam wajennaje pałažeńnie. I sapraŭdy, tam wiadziecca ŭnutranaja wajna: wajujuć harmatami, kulamiotami i z araplanaŭ.

Pawadyrom rewalucyjnaha ruchu jość Wenizelos, jaki ŭ 1933 hodzie, paśla wybaraŭ u parlamant, nacyjanalistyčnaj partyjaj, pad pawadyrstwam Tsaldarisa, ad kiraŭnictwa Hrecyjaj i jaje palitykaj, jak unutranaj tak i ahulnaj, — adsunieny na bok.

Wenizelos staić na čale hreckaj liberalnaj partyi, jakaja ŭ narodnych masach maje słabyja ŭpływy; mocna trymajecca ŭ sferach wajskowych i ŭ sieradowišČy h. zw. „radykałaŭ". Wenizelos — heta wiedamaja na palityčnaj widoŭni Hrecyi asoba, kala jakoj krucicca praz bolš jak 30 hadoŭ hreckaja palityka.

Ułada ŭ Hrecyi, prad hetaj rewalucyjaj, była ŭ rukach partyi narodnaj, na čale jakoj staić Tsaldaris.

Pakulšto niawiedama, chto pieramoh — Wenizelos ci Tsaldaris.

Wincuk Adwažny. 31)

Chłapiec.

POWIEŚĆ.

VIII. Hdzie kryŭda, hdzie praŭda?

Jakraz kala hetaha času kurs uradawaj palityki na Biełarusi wielmi zawastryŭsia: usie čynoŭniki dastali ad hubernataraŭ patajnyja cyrkulary, u katorych byli dadzieny nowyja zahady, jak zmahacca z polska-katalickimi ŭpływami. Hubernatary asabliwuju ŭwahu źwiartali na ksiandzoŭ i prykazywali śladzić za ichnaj dziejnaściaj: ci nie wiaduć patajnych škołaŭ? ci nie ahitujuć i ci nia robiać patajnych sabrańniaŭ pa wioskach? ci nie spawiadajuć byŭšych unijataŭ? i h. d.

— A kali-by hdzie što-jakoje-hetakaje akazałasia, — pisaŭ hubernatar, — dyk paduładnyja čyny pawinny zara stać na pieraškodzie i danieści ŭładzie wyšejšaj.

Wiedama, prawincyjalnaje čynawienstwa zara ŭziałosia za pracu.

Tymčasam u Murawancy prystaŭ Zarazaka zara prybieh z hetaj papierynaj da dziekana Kiškielisa, kab sakretna paradzicca ab supolnaj dziejnaści — „kab i uładzie dahadzić i pryjacielaŭ abaranić i siabie samoha abiaśpiečyć." Taksama radziŭ dziekanu pieraścierahčy swajho wikaraha i ksiandza Marcinoŭskaha ŭ Zawałacy.

— Hetyja dwa ksiandzy mianie zaŭsiody biespakojać, — hawaryŭ prycišanym hołasam Zarazaka: — jany, praŭda, maładyja i im treba mnoha darawać, ale .. jość, jak bačycie, na ŭsio hranica. Bo treba-ž wam wiedać, što ja tut u Murawancy nie adzin — uwajdziecie wy ŭ majo pałažeńnie! — takija samyja papieryny dastali tut i druhija čynoŭniki. Kali ja što spušču z wačej, dyk ubačyć heny ryžawusy inspektar Staniukiewič, a jon mnie zdaŭna nie dawiaraje. Ach, jak ja ryžych ludziej nie ciarplu! prosta — nie mahu na ich hladzieć: mnie woś tak i zdajecca, jak hlanu na ryžaha, što jon zara pačnie kusacca, ci jakoje druhoje licha tabie zrobić. Zatoje, jak papadu hdziekolečy takoha ryžaha złodzieja ŭ ruki, dyk, choć jon i ničoha nia ŭkraŭ, zadam jamu takoha čosu, što jon pośle za wiarstu mianie abychodzić! I hety inspektar Staniukiewič takisamy: kapajecca pada mnoj, jak krot pad kapustaj; a ja-ž taksama čaławiek... i na soncy, jak dobra pryhledzicca, jość plamy. Abo, wiedaješ dziekan? — hety naš tutejšy sudździa: jon tut ličyć siabie samym najstarejšym i najmudrejšym u całaj Murawancy, a pa praŭdzie skazaŭšy — durny, jak bot dziurawy! Dyk wot widziš, ksiondz dziekan, z kim nam tut prychodzicca žyć u hetaj durnoj Murawancy. Nu, ale kaścioł budujcie sabie śmieła! Tolki lišnie nie marudźcie, bo chto z nas moža zhadać, što tam jašče wysokija ŭłady ŭ Pieciarburzie zadumajuć? Mohuć nam siudy prysłać jakoha nowaha rawizora — bukwajeda, a tahdy my prapali!

— A jašče horš, kali taki rawizor bywaje ŭ akularach, — padžartawaŭ dziekan, — tahdy ad jaho ničoha nie schawaješ.

— Ja nie bajusia takich, što zaŭsiody chodziać u akularach, — kazaŭ Zarazaka: — heta abo ślapawatyja, abo durnawatyja, ci fanaberystyja: takija ŭsiudy lezuć, mnoha haworać, ale ničoha nia bačać. A woś najhoršy taki, što pierš prysiadzie da papieraŭ, a tahdy ŭžo ciahnie z kišani akulary. Adzin taki čuć mianie kaliści nie zajeŭ na śmierć: ščaście, što byŭ jon z sakrataram; dyk ja tolki ad taho dawiedaŭsia, jak jahonaha hada — načalnika možna padmazać i z katoraha kanca pačynać. Kaštawała (pamiž nami haworačy!) całuju tysiaču, i sakrataru paŭtary sotni: ja tahdy dobra zalez u daŭhi, zatoje wyputaŭsia z taho skandału. Ato, wiedaješ, dziekan, jak zalez jon u maje papiery, načapiŭšy tyja praklatyja akulary i jak staŭ tyja papiery raskładywać, dyk prosta | ja dumaŭ — jon źwichnuŭsia: što nia woźmie papierynu — čytaje-čytaje i plaś jaje na stoł! „Tut, kaža, try hady turmy!" A pry druhoj — „piać hadoŭ!"... Tam iznoŭ try, a pośle i całych dziesiać. Ja heta słuchaju, a z mianie až pot šybaje. „Nu, dumaju sabie, prapaŭ, jak padkowa ŭ bałocie!" I zašto mnie całych dziesiać hadoŭ

Roznyja wiestki.

„Padieł jedinoj niedielimoj Rosii". Rasiejskaj emihracyi, što uciakła ad balšawikoŭ, najbolš znachodzicca ŭ Francyi. Hetyja niaščasnyja ludzi ŭściaž čakajuć mahčymaści pawarotu na baćkaŭščynu i dziela hetaha šumna operujuć papierowymi kličami, jakija datyčać i sprawy adradžeńnia Biełarusi.

Nadowiačy ŭ Paryžy pračytaŭ palityčny referat wiedamy rasiejski hienerał Denikin, jaki, miž inšym, skazaŭ, što imkneńni na ŭschod Niamieččyny nia jość pachodam procių balšawikoŭ, a dziela padzielu Rasiei. Dziela hetaha Denikin ciapier nia radzić rasiejskaj emihracyi padtrymliwać procių-balšawickija wonkawyja imkneńni.

Woś ščaście kamunistaŭ: — Sawietaŭ ciapier baroniać nia tolki kamunisty ŭsich krajoŭ, ale i b. carskija rasiejskija hieneraly. Baroniać „jedinoj niedielimoj Rosii" razam z hien. Denikinam i biełaruskija kamunisty, što adhawarwajuć biełarusaŭ ad idei poŭnaj niezaležnaści Biełarusi.

Z POLŠČY.

Upadak ziemlarobstwa. „Państwowy Instytut Naukowy Gospodarstwa Wiejskiego" niadaŭna abwieściŭ statystyčnyja dadzienyja ab płatazdolnaści sialanskich haspadarak u Polščy. Henyja dadzienyja pakazwajuć, što ŭ sialanskich haspadarkach ad 1928 h. da 1932 h. źmienšylsia dachod na 62 procanty. U 1927 h. siarednaja sialanskaja haspadarka, pa adličeńni na ŭtrymańnie siamji, mieła 200 zł. dachodu—na spłatu daŭhoŭ i palepšańnie haspadarki; u 1933 hodzie hetaja haspadarka maje niedachop 70 zł. na ŭtrymańnie siamji.

Z hetaha bačym, što sielanin u Polščy nie zarablaje nawat na ŭtrymańnie, paludzku, swajej siamji.

Z ZAHRANICY.

Padhatoŭka da wajny Italii z Abisynijaj. Italjanski ŭrad uściaž pasyłaje swajo wojska ŭ Afryku i hetak hatowicca da wajny z Abisynijaj. Abisynija majučy paddzieržku nie baicca Italii i taksama hatowicca pawajawać. Cikawaje źjawišča: — Hreki z 12 wostrawaŭ, što pryłučany da Italii mirnym dahaworam, źwiarnulisia da cara Abisynii z prośbaj pryniać ich, jak achwotnikaŭ, u abisynskuju armiju.

Sporam Italii z Abisynijaj mocna cikawicca i niepakoicca Anhlija, bo ŭ Afrycy znachodziacca nitki intaresaŭ i anhielskich.

Saara pry Niamieččynie. Zhodna z pastanowaj Lihi Narodaŭ pryniataj paśla plebiscytu ŭ Saary, Saara 1 h. m. pryłučana da Niamieččyny.

Hitleroŭcy ŭ Aŭstryi spynili dziejnaść. Apošnimi časami hitleroŭcy ŭ Aŭstryi spynili swaju dziejnaść, zajaŭlajučy, što ciapier u Aŭstryi taki ŭrad, jaki daje mahčymaść raźwićcia narodnaha ruchu. Pryčyna hetaha adnak lažyć u inšym miescy — u palitycy mižnarodnaj.

Z WILNI.

Kirmaš na Kazimiera ŭ Wilni. Z daŭnych adbywajecca ŭ Wilni na Kazimiera (4 sakawika) tradycyjny krajowy kirmaš. Na hety kirmaš źjaždžajucca sialanie z dalokich wakolic, a handlary z susiednich haradoŭ. Sioleta na kazimieraŭski kirmaš pryjaždžali z usiej Polščy, — ŭłady dawali źnižku na prajezd čyhunkaj. Pryjaždžali i hitleroŭcy z Niamieččyny.

Pratesty weksaloŭ. U m-cy lutym u wilenskim wajawodztwie zaprotestawana 1.458 weksaloŭ na sumu 1.232 tysiačy zł. Z hetaha widać niastača kapitału i słaby jahony abarot.

Wiečar ukrainskaj pieśni i narodnych tancaŭ. Hur ok Studentaŭ Ukraincaŭ U. S. B ładzić dnia 8 sakawika 1935 h. a hadzinie 20-aj u zali Muzyčnaj Konserwatoryi (wul. Konskaja 1) „*Wiečar ukrainskaj pieśni i narodnych tancaŭ*".U prahramie pieśni: Stecenka, Košycia, Leontowiče, Dawyzowśkoha, Artśmowśkoho, Rudolśkoho i druhich, u wykanańni choru, pad kiraŭnictwam prof. Matwijca. Narodnyja tancy: „Hrečanyki", „Gonta", „Kołomyjka", „Arkan", „Kateryna", „Čumak", „Suchodolskyj", „Zaporižec" i dr., ułožany Awramienkom pad kiraŭnictwam hram. Malinowśkoho.

U „Wiečary" prymajuć učaście solistki: p. Skoruk, p. Bantla i inš. pry akompanjamancie p. Zambžyćkaha.

Bilety ŭ canie ad 2 zł. 99 hr. da 49 hr. dastać možna ŭ kasie ŭ dniu imprezy ad hadziny 15-aj.

Piśmy z wioski.

Fantastyčnyja wieści.

Pružana. U našym pawiecie drenna žywiecca, tak jak i ŭsiudy. Na wioscy halita strašennaja, adna załatoŭka—heta wialikija i darahija hrošy. Nia hledziačy na ŭsio, sekwestratary nie dajuć spakoju i zabirajuć, što tolki im papadzie ŭ wočy i nie piarečyć ustawam.

Na hruncie hetaj hality ŭ pawiecie pašyrajucca roznyja fantastyčnyja čutki. Apošnim časam naprykład razyjšłasia pa ŭsim pawiecie wiestka, što možna wyjaždžać u Paŭdniowuju Ameryku — u Uruhwaj. Byccam dačka cara Mikałaja ad balšawikoŭ uciakła z niejkim hienerałam u Uruhwaj i tam zakupiła miljony hektaraŭ pustynnaj ziamli. Nia majučy stolki narodu, uruhwajski ŭrad byccam źwiarnuŭsia da Prezydenta Polščy, kab toj daŭ jakija 7 abo 9 miljonaŭ narodu, kab tam ich pasialić. Prezydent byccam zhadziŭsia i možna ŭžo jechać, tolki da polskaj hranicy treba jechać na swoj košt, bo Polšč hrošaj nia maje, a ad hranicy pawiazuć u Uruhwaj za amerykanskija hrošy... Jašče kažuć, što ŭ Polšč majuć pryjechać, ci ŭžo pryjechali, ahienty z Ameryki, jakija buduć pazyčać hrošy na prajezd, a potym ludzi, zajechaŭšy na miesca, buduć hetyja hrošy spłačywać...

Jasnaja reč, što hetyja słuchi nie astajucca biaz wodhuku: ludzi pryciśnienyja biadoj wierać i šukajuć ahientaŭ. Niekatoryja nawat u Wilniu pisali ŭ hetaj sprawie. Mnohija kažuć, što kab tolki da hranicy na swoj košt, to pradali-b usio i pajechali-b, bo ŭžo žyćcia niama...

Ciapier pytańnie, chto pašyraje hetyja wiestki? Z taho, što haworycca tut ab dačcy cara, možna zrabić wywad, što pašyrajuć ich rasiejskija manarchisty, jakim treba padniać u narodzie nadzieju, kali ŭžo nie na ruskaha cara, to prynamsi na jaho dačku. Ale ŭsia ważnaść nia ŭ tym, chto pašyraje, a ŭ tym, što narod hetamu ŭsiamu wieryć i źbirajecca ŭciakać z Polščy. Heta jašče raz świedčyć ab sapraŭdy biazwychadnym pałažeńni našaj wioski. Wiaskowy.

Pawodle atrymanych nami wiestak, hetakija słuchi ab emihracyi ŭ Ameryku pašyrany nia tolki u Pružanskim, ale i ŭ inšych pawietach, bo ciažkoje pałažeńnie ŭsich prymušaje šukać wychadu. Adnak my ścwiardžajem, što ŭsie hetyja čutki nia majuć pad saboju realnaha hruntu. Paru hadoŭ tamu byŭ prajekt wysyłać z rabotnickich rajonaŭ Polščy biezrabotnych u Peru (Paŭdn. Ameryka), kudy nawat wyjaždžała specyjalnaja kamisija, ale dziela niastačy finansawych mahčymaściaŭ, a tak-ža trudnaści i dalečyni pierasialeńnia, hety prajekt zakinuli. Ciapier polskija kruhi, jak my užo pawiedamlali ŭ prošłym numary „B. Krynicy," kirujuć biezrabotnych da nas, na „Kresy."

Redakcyja

Polskaja intelihiencyja ŭ biełaruskaj wioscy.

Turhieli, kala Wilni. U našych wakolicach żywuć biełarusy i haworać pabiełarusku. Na paŭdnia ad nas, —pad Klawicaj, kala Dziawienišak jość i litoŭcaŭ — tam haworać palitoŭsku. Papolsku ŭ hetych wakolicach ludzi nie haworać, bo niama tut palakoŭ. Palaki tut — element napływowy: čynoŭniki, palicyja, wučyciali i ksiandzy.

Našyja ludzi ŭžo adważniejuć i nie starajucca hawaryć da čynoŭnikaŭ papolsku — haworać paswojemu, dyk u wołaści i palicyja adkazwaje pabiełarusku, tolki słuchaj.

Polskija wučyciali i ksiandzy, apračа swajej polskaj pracy—ŭ škole adny, a ŭ kaściele druhija,—starajucca šyryć polščynu i pa za škołami dy kaściołami, — namahajucca ŭciahnuć našu moładź u polskija arhanizacyi. Heta im, adnak, nie ŭdajecca,— moładź našaja da polskich arhanizacyjaŭ nie-achwočaja! Nie zamaniwaje ŭ polskija arhanizacyi našaj moładzi i pawaha ksiandza. Pawaha polskich ksiandzoŭ u našaj moładzi żydzieńkaja — chiba tolki ŭ sprawach čysta relihijnych. A wučyciali tak i nie paśpieli zdabyć pawahi siarod našych ludzie.

K. Bajarski.

Wałasnaja rada za pašyreńnie ziemlarobskaj kultury.

Rakawa, Maładečanskaha paw. Naša wałasnaja rada ŭžo pryniała budžet na 1935—36 hod. Wojt z sekratarom u prajekcie budžetnym byli ŭstawiŭšy na pašyreńnie ziemlarobskaj kultury tolki (adčepnaha) — 120 zł. Wałasnaja rada wyasyhnawała na hetuju metu — 1200 zł. Radnyja hetu swaju pastanowu matywujuć patrebaj fachowaha ziemlarobskaha instruktara, jaki-b sialanam čytaŭ lekcyi ab ziemlarobskaj kultury—wučyŭ lepš abrablać ziamlu, Niawiedama, ci zaćwierdzić hetu pastanowu Maładečanskaja pawietawaja nadzorčaja ŭłada. Niekatorych pastanoŭ wałasnoj rady hetaja nadzorčaja ŭłada, užo byli fakty, nie paćwierdziła i kasawała.

Janka Makar.

Цёмны куток.

Вёска Стахоўцы, Пастаўскі пав. Нашая вёска мае 43 хаты. Жыцьцё ў нас—што далей, то цяжэй. У нас усе праваслаўныя, каталікоў няма. Цёмны наш куток — кругом няма нідзе ніякай арганізацыі. Сьветлых людзей каля нас толькі чатыры асобы; яны ўмеюць чытаць; ахвотнікаў да чытаньня ёсьць многа, абы было што. Купляць кніжкі і выпісываць газэты няма яшчэ звычаю. Затое многа п'юць гарэлкі. Манаполька дарагая, дык п'юць дэнатурат. За буянства некаторыя сядзелі ўжо ў вастрозе.

У нас ёсьць польская школа, але з яе нам, беларусам, мала карысьці, дык аб ёй і пісаць ня буду.

Дарагая моладзь, выпісвай і чытай свае, беларускія газэты, кніжкі і прасьвячайся. Прэч цемра! Няхай загляне сонца і ў наша ваконца! Стахоўчык.

Аб нашай моладзі.

Сімакова, Стаўпецкага пав. Мала каля нас ёсьць каталікоў; большасьць праваслаўных. Нясьведамыя беларусы-каталікі ўважаюцца за палякоў, а нясьведамыя беларусы-праваслаўныя — за рускіх. А гэта таму, што каталіцтва каля нас называецца „польскай верай," а праваслаўе—„рускай верай." Гэткіх паглядаў трымаюцца многія старэйшыя, многія і з пасярод моладзі. А гэтыя-ж пагляды зусім фальшывыя, бо каля нас і ў нашай вёсцы ўсе беларусы, а „польскай веры" і „рускай веры" зусім няма—ёсьць праваслаўе і каталіцтва.

Ёсьць у нас і сьведамая нацыянальна моладзь, якая горнецца да чытаньня кніжак і газэт, але гэткіх яшчэ мала; у большасьці нашая моладзь яшчэ „рускай веры" і ўважаецца „рускай." Словам, яшчэ многа цемнаты! Гэтыя, што па нясьведамасьці ўважаюцца за „рускіх," або за „польскіх" з кніжкамі і газэтамі не знаёмяцца—яны заўсёды шукаюць спосабу, каб дастаць гарэлкі і напіцца да дурнаты.

Моладзь, прасьвячайся, бо згінеш! Пр—вы.

---

turmy, kali ja na tym intaresie zarabiŭ sam tolki dźwieście rubloŭ? „Tfu"! -dumaju sabie. Wiedama, byŭ ja tahdy jašče małady: saŭsim nia ŭmieŭ brać — tolki pačynaŭ naščupywać. O, ciapier niachaj jon sabie pryjaždžaje i niachaj sabie kładzie choć i dźwie pary akularaŭ, — treśnie jon, a praŭdy nie dabjecca! Dyk woś jakija paradki ŭ našaj świato Rasiei, niama čym pachwalicca...

Tut Zarazaka krepka ŭzdychnuŭ i zadumaŭsia.

— Ale naahuł, — kazaŭ jon, — budźcie wy bolš aściarožny: nia leźcie ŭ prysak z hołymi rukami, asabliwa hety waš małady wikary. Ja baču — jon zara papadziecca...

— Wy tut baiciosia palakoŭ, — kazaŭ dziekan Kiškielis, — a moj wikary nie palak, a biełarus, — dyk wikaraha niama čaho bajacca. Prytym jon...

— Nu, heta nie wialikaja paciecha! — pierabiŭ Zarazaka i kisła uśmiachnuŭsia, — bo, widzicie, ksiondz dziekan, jak tut wam skazać: palaki—heta ŭ nas takaja chwaroba, katoruju my dobra znajem i wiedajem, jak ad jaje baranicca: na palakoŭ my majem hatowyja paragrafy, pastanowy i ŭsio takoje, a biełarusy... heta niešta — niejkaje — takoje, čaho my jašče nia znajem. Kab waš wikary byŭ niemiec, ci francus, ci choć z inšaha narodu, jakoha ŭ Rasiei niama, dyk niachaj sabie byŭ-by, kim chacieŭ-by, ale biełarus... Kali ŭžo pryznawacca, dyk skažu wam usio, jak na spowiedzi: nam niadaŭna hienerał-hubernatar na sabrańni prystawoŭ u Wilni skazaŭ:

— Słyšytie, pristawa? Nikakich w Wilenskaj gubiernii biełorusow nie dołžno być! Poniali? — Nu, my i paniali, čaho jon chacieŭ. Woś my tahdy ŭhawarylisia ŭsich takich biełarusaŭ ličyć za sacyjalistaŭ: hetak lahčej było padciahuuć ich pad paragraf i skrucić u barani roh. Ale waš wikary, značyć — ksiondz: dyk jak jaho siudy padciahnieš? Ja ŭžo i sam nia wiedaju, što z im prydziecca zrabić. Lepš niachaj jon sam supakoicca!

* * *

A inspektar Staniukiewič, dastaŭšy patajnuju papierynu, tak razahnaŭsia, jak-by sieŭ na sto kaniej: całaja sotnia planaŭ pryšła jamu zrazu ŭ hołaŭ, tolki biedny nia wiedaŭ, z čaho tut pačać. Pieračytywaŭ tuju papieru nieskalka razoŭ i ŭśmiachaŭsia sabie pad wus; pahładžywaŭ baradu i pachadžywaŭ tudy-siudy pa swaim salonie.

— N-da! — hawaryŭ jon sabie ŭ paŭhołasie: — N-da! eto očeń chorošo. N-da! chotia i pozno, no zato kriepko. Už eti polački sliškom razošliś, n-da! no tiepier my ich zdzieržym. Che, che!

Nazaŭtra inspektar adrazu prystupiŭ da dzieła: najpierš prykazaŭ sekrataru Maznyci napisać i wywiesić u škole nieskalka abjaŭleńniaŭ: „Po-polski goworit' wospreščajetsia!" choć tut jakraz nichto papolsku i nie hawaryŭ, bo sami wučyciali hawaryli pa rasiejsku, a wučni i školny storaž — pabiełarusku.

Maznycia paprasiŭ (ad siabie) na pomač wučyciela Paŭła Piatrowiča Piatuchowa, katory wielmi pryhoža pisaŭ. I woś Piatuchoŭ, skrywiŭšy hаławu, wypisaŭ wializarnymi litarami tuju zabaronu. Prytym adnak nie abyšłosia biaz pryhody, bo Piatuchoŭ, zadumaŭšysia ab niejkich matylkoch, narabiŭ mnoha pamyłak: na adnoj papiercy napisaŭ „sprieščajetsia!" na druhoj —„nie wosprieščajetsia!" na inšaj — słowa „po-Polski" napisaŭ wialikaj litaraj. Skončyłasia tym, što Maznycia sam napisaŭ usie hetyja abjaŭleńnia: wyjšła nia tak pryhoža, ale biez pamyłak.

Pośle, sklikaŭšy ŭsich wučniaŭ, inspektar zabaraniŭ im piajać u kaścielnym chory pad pahrozaj wydaleńnia sa škoły, a ŭsim śpiewakom prykazaŭ należyć da carkoŭnaha choru i piajać u cerkwie. I narešcie inspektar zajawiŭ, što nie dapuścić u swajej škole nijakich polskich intryhaŭ, bo—kazaŭ — „chto tut jość taki palak, dyk niachaj zaraz wychodzić sa škoły, dy jdzie sabie „do lasu!"

Wučni pahladzieli na taho adnaho palaka, katory byŭ u škole i uśmichnulisia. A Albinowič cichańka jamu skazaŭ: „Čuješ, Krencinski? idzi ty choć raz da taho lasu, bo my nia znajem tudy darohi i nia wiedajem, što tam rabić!"

Redaktar Jan Paźniak. Biełaruskaja Drukarnia im. Fr. Skaryny ŭ Wilni, Zawalnaja 1 — 2. Wydawiec A. Šutowič